

นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของประเทศไทย เป็นนโยบายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของมุสลิม เช่นเดียวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพของแรงงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจแล้ว การส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลยังควรมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การมีส่วนพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคม การปรับปรุงสถานะแวดล้อมการทำงานและมาตรฐานการครองชีพของคนจน การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และการสร้างความเชื่อมั่นและความสามารถในการพึ่งตนเองให้แก่สังคมมุสลิม ดังนั้น การศึกษาทำความเข้าใจในนโยบายนี้จึงจะเป็นประโยชน์แก่การวางนโยบายอื่น ๆ ของประเทศไทย ที่เกี่ยวกับมุสลิมและโลกมุสลิมต่อไป

ผลิตภัณฑ์อาหารเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นการส่งออกไปยังสามคู่ค้ารายใหญ่ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ที่ได้สร้างมาตรการกีดกันสินค้าของไทยในหลายรูปแบบ ทั้งมาตรการที่เป็นภาษีและไม่เป็นภาษี ที่เป็นธรรมและไม่เป็นธรรม ในขณะเดียวกัน การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารไปยังกลุ่มประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิมกลับมีมูลค่าต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่กลุ่มประเทศเหล่านี้มีกำลังซื้อผลิตภัณฑ์อาหารหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในแต่ละปี และประเทศไทยเองก็มีประชากรที่เป็นมุสลิมอยู่หลายล้านคน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต การส่งออก และการเพิ่มส่วนแบ่งในตลาดอาหารของโลกมุสลิมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการที่เวทีการค้าโลกได้ให้ความสำคัญกับมาตรฐานอาหารฮาลาล และตลาดโลกมุสลิม อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทยจึงเริ่มได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2544 นับแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณกว่าพันล้านบาทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลให้กับแผนงานและโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงกระทรวงที่เกี่ยวข้อง องค์กรทางศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยคาดว่าหน่วยงานเหล่านี้จะมีส่วนสนับสนุนการสร้างมาตรฐานและความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทย อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพจากกรณีอื่น ๆ ชี้ว่าการใช้งบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ อาจไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย (Mis-targeting) และไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficient) เท่าที่ควร

งานวิจัยนี้ได้ศึกษานโยบายและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการส่งออกอาหารของไทยไปยังตลาดโลกมุสลิมว่าเกิดจากงบประมาณที่รัฐได้ใช้ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลหรือไม่ โดยได้ใช้ทั้งวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยไม่ได้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดอาหารฮาลาลโลก การส่งออกที่ผ่านมาในอดีตได้อาศัยการขยายตัวของตลาดอาหารโลกเป็นหลัก การใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทยที่น่าจะ

มีส่วนช่วยก็ไม่ได้ตรงเป้าหมายไปทั้งหมด งบประมาณบางส่วนซึ่งมากพอสมควร ได้ใช้ไปกับแผนงาน และโครงการที่น่าจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหาร โดยรวม ในขณะเดียวกัน งบประมาณจำนวนไม่น้อยที่กำหนดเป้าหมายถูกต้องก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในระยะสั้นแม้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ได้มีส่วนทำให้ผลกระทบของงบประมาณที่รัฐใช้ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่มีต่อการส่งออกอาหารฮาลาลของไทยไม่มีนัยสำคัญ

ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นหลายแนวทางที่จะเป็นประโยชน์แก่การส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทย เช่น การวางกลยุทธ์ทางการตลาด การสร้างความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และได้ให้คำเตือนว่าการอาศัยความได้เปรียบจากแรงงานราคาถูกจะไม่สามารถยืนอยู่ได้ต่อไป ที่สำคัญ การส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่ผ่านมามีบางแผนงานและโครงการที่เป็นจุดเด่น ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนต่อไป ที่สำคัญคือการสร้างความสามารถในการทำธุรกิจอาหารฮาลาลให้กับผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็ก และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ที่โลกมุสลิมได้มีส่วนสนับสนุนประเทศไทยมาโดยตลอด โครงการและแผนงานที่กล่าวมาและโครงการและแผนงานอื่น ๆ ในลักษณะนี้จะช่วยให้ประโยชน์ที่เกิดจากการสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลกระจายตัวไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคมได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังควรเร่งรัดให้เกิดองค์กรตรวจสอบและองค์กรรับรองมาตรฐานฮาลาลที่เป็นอิสระต่อกัน และออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโลกมุสลิมในประเทศและผู้บริโภคอาหารฮาลาลไทยในต่างประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานฮาลาลของไทย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในระยะยาว